

Herburtowo_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Wieleń	WIE
Miejscowość	Herburtowo	WIE_HER

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	00:54:34	Miejsce wykonania	dom informaterek
Czas trwania	00:54:34	Forma i wielkość	Nagranie audio, 12,7 MB
Przeprowadzający	MS	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
016_WIE_HER	K	86		
017_WIE_HER	K	41		

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	EBADOR <i>Czy jak pani przyjechała tutaj to miejscowość już nazywała się Herburtowo?</i> 016: Tak samo, bo przed wojną było Ebador, za Niemca. (...) mi się już zapomina – tyle lat. Ebador, chyba tak.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Brak informacji.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	<i>Czy znają panie jakieś legendy lokalne, opowieści, które opowiada się w o Herburtowie?</i> 017:... <i>Że coś się tu stało, że gdzieś coś straszy?</i> 017: A tam straszy! Niech pan nie gada bo się będą bali. Tu nie ma co straszyć, bo tu nic nie było.

Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	ANDRZEJKI 017: Nie, chyba nie. Może w szkołach to prędzej, ale teraz już chyba nie.
2.	św. Marcina/11 listopada	ŚW. MARCIN <i>Czy rogale na św. Marcina się piecze?</i> 017: No właśnie wtedy się do roboty nie idzie, nie? I rogale się piecze. Bo kiedyś nie było tego.
3.	Adwent	Brak informacji.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	ŚW. MIKOŁAJ <i>Czy przychodzi św. Mikołaj 6 grudnia?</i> 017: U nas nie, kiedyś było w kościele. Ale już u nas nie robią.
5.	Wigilia	WIGILIA <i>Wigilię spędza się u państwa w domu?</i> 017: No a gdzie? Wtedy pasterka jest na 24, nie? Czy tam na 23, zależy jak tam ksiądz zrobi, on ma kilka kościołów to musi się dostosować. Bo on w Kuźniczce wszędzie odprawia, on ma cztery lub pięć kościołów. W Nowych Dworach, Wieleń ma, u nas ma. <i>Spożywa się wieczerzę wigilijną?</i> 017: Tak. <i>Jest jakiś zwyczaj dotyczący pory rozpoczęcia kolacji?</i> 017: Jak pierwsza gwiazdka wszędzie. No jak widać. <i>Jak wygląda kolacja u państwa?</i> 017: No 12 tych, no jak kto chce to przestrzega, zależy gdzie. <i>Może pani wymienić potrawy, które się je?</i> 017: No i rybę i kluski z makiem, i ten barszczyk, to wszystko, nie? <i>A kompot z suszu?</i> 017: Nie, u nas nie pili dzieciaki. No i śledź i to. Pierogi to. <i>Kapusty? Z grzybami? Z grochem?</i> 017: Tak, u nas tak. <i>Sianko się pod obrus wsadza?</i> 017: Tak (...) i tam jeszcze jakieś stroiki robią, świeczki zapalają na stół. <i>Puste miejsce jest?</i> 017: Jest! U nas zawsze jest. <i>Dla kogo się mówi, że to puste miejsce jest?</i> 017: Dla tych, co umarli. No.

		<p><i>I opłatkiem się dzielicie?</i> 017: Przed kolacją. <i>Mama rozdaje opłatek wtedy?</i> 017: No, najstarszy. <i>A choinkę macie żywą?</i> 017: Nie, my mamy sztuczną, bo później oblatuje to. Teraz przeważnie chyba ludzie mają sztuczną bo to potem ciężko. Ciepło czy coś, to zaraz oblatuje. (...) nie ma gdzie, bo to trzeba jechać do leśniczego. Jak do kościoła chcą kupić to też z tymi choinkami to...</p> <p><i>Kiedy się ubiera choinkę?</i> 017: A kiedy pan chce. Może pan tydzień przedziej. We wigilię, zależy jak.</p> <p><i>A jest zwyczajowa data, do którego powinna stać choinka?</i> 017: Do drugiego lutego.</p> <p><i>U państwa też stara się tego przestrzegać?</i> 017: Nie. Po kolędzie jak zaraz ksiądz przejdzie, to po kolędzie.</p> <p><i>A na gwiazdkę jak się mówi, że kto przynosi prezenty?</i> 017: Gwiazdor.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p><i>Jak się spędza pierwsze i drugie święto? Rodzinnie?</i> 017: No, to też zależy jak kto do kogo przyjedzie.</p>
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>SYLWESTER</p> <p>Czy są wyprawiane zabawy sylwestrowe dla mieszkańców? 017: No nieraz młodzież tam sobie robi. A sąsiedzi sobie składają życzenia? 017: Tak, u nas sąsiedzi! Tutaj chodzą, a się nie odzywają. Sąsiedzi? U nas we wiosce nie, w innych może tak, ale u nas nie. (...) kiedyś to chyba też nie, bo to pozbierana ta hołota, jedni stąd przyjechali, jedni stąd. Tak ich pozbierali. Z sylwestrem wiążą się takie obyczaje, żeby robić sobie dowcipy. Coś panie pamiętają? 017: A to ludzie bramki wystawiali. Kiedyś na dachy wozy wypychali. Teraz tego nie ma? 017: Teraz nie. U nas sylwester to bramy wszystkie łamią. U nas kiedyś to taki stół połamali, bramę połamali. Musieliśmy nowe wszystko robić. Jacyś ludzie tak? 017: No jakaś łobuzeria.</p>
8.	Trzech Króli	<p><i>Czy kolędnicy chodzą w okresie Trzech Króli?</i></p>

		<p>017: Nie, u nas nie chodzą. Na trzech króli, to nieraz tu dzieci małe chodzą. <i>Chodzą poprzebierane?</i> 017: No chyba. <i>Zbierają jakieś drobne? Czy słodycze?</i> 017: Pieniądze chyba. 017: W trzech króli to kiedyś do roboty chodzili, a teraz to mają wolne.</p>
9.	Kolędnicy	Brak informacji.
10.	MB Gromnicznej	<p>MB GROMNICZNEJ 017: Na gromniczną się idzie z gromnicą. No, wszystkie tradycje są. A gromnice się pali w oknie jak burza jest? 017: No tam tego (...) tak jest.</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Brak informacji.
12.	Topienie Marzanny	Brak informacji.
13.	Środa Popielcowa	<p><i>Czy w środę popielcową ksiądz też tutaj mszę odprawia?</i> 017: No sypie popiół na głowy.</p>
14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	<p>ŚWIĘCENIE PALEM Czy niedzielę palmową się tutaj obchodzi? 017: Jest niedziela palmowa i święconka, wszystko. I mieszkańcy idą z palemkami tutaj do kościoła? 017: Idą! A z czego się robi palemki? 017: Z palmów. To mało wierzby jest? Z tych bazi wierzbowych? 017: Niektóre to mają te sztuczne, nie? A czy robi się duże wioskowe palmy? Takie wspólne? 017: No u nas też nieraz też robią takie te, tam na rowach się nieraz urwie takie te. Ale nie spotykają się ludzie ze wsi, żeby robić dużą wspólną palmę? One takie po 2 metry mają? 017: Nie, u nas nie. 017: [palmy] stoją cały rok. (...) ja nieraz baze spalę. No bo to się mówi, że tego święconego nie można wyrzucać...</p>

16.	Triduum Paschalne	Brak informacji.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>SOBOTA WIELKANOCNA <i>Z tą święconką to jest tak, że tu ksiądz do kościoła przyjeżdża?</i> 017: Tak, tam jest kościół. Przyjeżdża, w piątki zawsze jest co tydzień, msza jest, w niedzielę jest na 10. <i>Co się niesie do święconki u państwa?</i> 017: No wszystko jest: jajko, kiełbasa, baranka z masła, albo z czekolady się kupuje, i sól i chrzan, i wszystko. <i>I kto idzie do święconki?</i> 017: Córka. Ona wszędzie idzie.</p> <p>NIEDZIELA WIELKANOCNA <i>Jak się nazywa ten posiłek, który się je w niedzielę? To jest śniadanie?</i> 017: No. <i>I to jest tak, że ta święconka to...</i> 017: Się dzieli. Najpierw jajka, to wszystko po kolei się je, a potem reszta. <i>Czyli dzieli się na tyle osób ile jest w domu?</i> 017: No. <i>A składacie sobie życzenia jak się dzielicie?</i> 017: Nie, przy wigilii prędeż. <i>A jakieś potrawy wielkanocne takie tradycyjne się podaje?</i> 017: Czy ja wiem? Nie. <i>To może żur się gotuje?</i> 017: No.</p> <p>ZAJĄC <i>A zajac przychodzi? Albo przychodził jak dzieci były młodsze?</i> 017: No był, teraz już nie, bo za duże barany są. <i>Zostawiał jakieś upominki czy słodczy?</i> 017: No tam się schowało właśnie gdzieś. Szukali zawsze rano. <i>W ogrodzie?</i> 017: Nie w domu, tam gdzieś pod fotelem. To mieli urad. A teraz już za duże są, nie szukają teraz.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>LANY PONIEDZIAŁEK <i>Czy jest tradycja, żeby lać się wodą?</i> 017: No jak jest ciepło to się leją. A jak zimno jest to nie. W tym roku jak zimno było, nie? Leją, ale teraz to nie ma kto, bo tej młodzieży tyle nie ma. Nieraz młodzież była to więcej. A teraz kto? Stare dziadki się będą lać? A tu więcej starych jak młodych.</p>

19.	Zielone Świątki	ZIELONE ŚWIĄTKI/ZIELONE ŚWIĘTA patrz poniżej (punkt 20)
20.	Boże Ciało	<p>BOŻE CIAŁO</p> <p>017: Boże ciało, jest wszystko, odpusty! <i>A procesja? Ołtarze są porobione?</i></p> <p>017: Cztery ołtarze są. Oni robią w koło kościoła tam, jak jest figurka ta to wkoło, cztery ołtarze. I tam z Marianowa robią dwa, tu z Herburtowa dwa, tu sąsiadka robi. <i>Stała jest trasa czy to się co roku zmienia?</i></p> <p>017: Stała, to robią ci sami. Ale w tym roku to nie wiem czy ci sami. <i>A jakieś zwyczaje związane z Bożym Ciałem się zachowały?</i></p> <p>017: No wszystko jest, dziewczyny kwiaty sypią. Tera było 30 maja, cztery ołtarze to. <i>A jest taki zwyczaj, że ołtarze się brzozami stroi?</i></p> <p>017: To Zielone Świątki... a, dobrze, dobrze. Na Zielone Świątki to koło drzwi się wstawia. No i później z tego się urywa, bierze i w kapustę się wstawia. <i>I co to ma dawać?</i></p> <p>017: A to nie wiem, mama będzie wiedziała. Mama jak się wstawi brzozę do kapusty, to co to jest? Na Boże Ciało?</p> <p>016: No ja wiem, żeby to robaki nie zjadły? <i>Ale na zielone świątki też ustrajają brzozę?</i></p> <p>017: No, czy odpust to ładnie kościół ustrajają, drzwi, ładnie jest. <i>Czy na zakończenie oktawy robiło się wianki? Czy tu u państwa na wsi też to było?</i></p> <p>016: Nie, nie. 017: Chyba nie.</p>
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	<p>MB ZIELNEJ</p> <p>017: No też, wszystko, u nas wszystka tradycja jest. Wszystkie są obrzędy. <i>W ten bukiet na zielnej co się wkłada?</i></p> <p>017: Zboże, kwiaty, makówki, owoce, koper, co pan ma, ziarno. <i>Co się potem z tym dzieje?</i></p> <p>017: Się wstawia w okno, czy co? Jak burza czy coś.</p>
23.	MB Siewnej	<p>MB SIEWNEJ</p> <p><i>Czy święci się ziarno na siewnej?</i></p>

		<p>017: No ziarno, te bukiety, wszystko, tam się stawia kwiaty w to, jak tam pan jakiś koper ma, czy marchew, buraczek – to wszystko się kładzie.</p> <p><i>A poświęcone ziarno dodaje się do tego wysiewanego potem?</i></p> <p>017: Nie, chyba nie.</p> <p>016: Kiedyś jak święcili to robili taki do kupy taki krzyż z ziarna i jak mieli siał pierwsze to brali to i zakopywali i dopiero siali. A teraz to już całkiem inaczej.</p>
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Brak informacji.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	<p>CIĄŻA</p> <p>No kiedyś było, to mama mówiła kiedyś.</p> <p><i>Co mama mówiła?</i></p> <p>017: Że na kalekę nie można było patrzeć, nie? Wyśmiewać, nie? Nieraz na kogoś to kaleka się napatrzył, nie?</p> <p>017: No kiedyś kobieta nie szła tak długo do kościoła dopóki nie ochrzciła [dziecka]. Teraz to tam idzie, nie patrzy.</p> <p><i>A czy wiąże się dzieciom przy wózkach czerwone wstążeczki?</i></p> <p>017: Chyba nie.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>ŚLUB</p> <p><i>Czy zachowały się jeszcze jakieś zwyczaje związane ze ślubem?</i></p> <p>017: No, to zatrzymują. Jak jest po ślubie to bramy robią. Tam do szosy jak tego, to robią. Sołtys to najpierwszy.</p> <p><i>Jak taka brama wygląda?</i></p> <p>017: Jakiś sznurek, czy coś. Kiedyś więcej dzieciaki, takie chłopaki. A teraz to nie ma kto, młodzieży u nas nie ma.</p> <p><i>I wtedy młodzi muszą dać jakiś poczęstunek, tak?</i></p> <p>017: No flaszkę. Jak dzieci to cukierki. Teraz jak sołtys zatrzymał, to dostał flaszkę.</p> <p><i>Organizuje się śluby tutaj w kościele?</i></p> <p>017: No są! Przecież niedawno był u nas – 8 czerwca – ślub. Dużo tu ślubów teraz na wiosce robią.</p> <p><i>Mieszkańcy chodzą zobaczyć?</i></p> <p>017: Nie, no kto chce to idzie. Zależy kto, nie?</p> <p>POLTER</p>

		<p><i>A poltery robią?</i></p> <p>017: A to butelki jak trzaskają to tak! To teraz chyba nie wiem czy robią, kiedyś robili u nas. A tam na końcu wioski to tam nikt nie wie. (...) tak długo tłukli, aż flaszki nie dali.</p> <p><i>Kto to szkło później musi sprzątać?</i></p> <p>017: Młodzi!</p> <p><i>W jaki dzień się robi polter?</i></p> <p>017: W piątek, przed ślubem. A teraz mówią, że tydzień wcześniej robią, nie?</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	Brak informacji.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak informacji.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Brak informacji.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		<p><i>Czy jest tutaj ktoś we wsi, kto by się zajmował rękodziełem, bo taki ludzi też szukamy?</i></p> <p>017: Chyba nie, w Kuźniczce chyba ktoś robi, obrazy jakieś wystawiają, ale kto – nie wiem. (...) mojej siostry córka tam właśnie mieszka. To chyba od sołtysa kobieta się tym interesuje, nie? Bo na dni Wielenia byli to wystawiała. U nich tam jest zabawa to ona też miała, takie te.</p>
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p>KRZYŻ MISYJNY NA TERENIE KOŚCIOŁA FIGURKA MATKI BOSKIEJ</p> <p>017: Tam są groby pod tą figurką. Poniemieckie.</p>
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.

3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	<p>SKRZATUSZ</p> <p>017: Teraz byli to sąsiadka mówiła, co ksiądz był taki czarny. Jeżdżą też do tego Lichenia, na tą górkę, to Górka Klasztorna, nie? Teraz wycieczka też będzie.</p> <p><i>Czy do Lubasza też się jeździ?</i></p> <p>017: Do Lubasza chyba nie.</p> <p><i>A do Skrzatusza?</i></p> <p>017: Jeżdżą, jeżdżą z księdzem.</p> <p><i>To są zorganizowane pielgrzymki?</i></p> <p>017: To chyba ksiądz organizuje. Bo do warszawy też ksiądz – wyjechali w piątek na wieczór, a dopiero wczoraj (w niedzielę – przyp.bad.) przyjechali. Bo ten czarny ksiądz tam miał być, i mówili , że dużo ludzi tam było.</p> <p><i>A w tym Skrzatuszu co się znajduje?</i></p> <p>017: A ja nie wiem, ja tam jeszcze nie byłam. Do Lichenia nieraz jadą, do Częstochowy.</p>
6.	Lokalne odpusty	<p>Parafia Północny Wieleń (kościół parafialny p.w. św. Rocha)</p> <p>Kościół w Herburtowie (pod wezwaniem MB Siewnej)</p> <p>ODPUST</p> <p><i>Organizowane są odpusty we wsi?</i></p> <p>017: No! No! Jest i zabawa jak na 400-lecie i burmistrz był, jaka zabawa! Wszystko. Teraz tu zrobili plac, ale kiedyś tam było. Ile, to dwa lata temu. (...) teraz we wrześniu będzie ołtarz – odpust wtedy będzie, nie?</p>
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	<p>DOŻYNKI</p> <p>017: Na co oni te wieńce robię? Dożynkowe, nie? No. To tu robią i wtedy do Wielenia biorą, bo czasem najładniejsze te.</p> <p><i>Czyli jest konkurs na wieniec?</i></p> <p>016: No, z żyta robią takie ładne.</p> <p><i>A tymi wieńcami kiedyś się koło opiekowało?</i></p> <p>017: Nie to tu kilka takich osób, ci z rady parafialnej. W Marianowie tam jakaś jest, oni tam stale robią.</p> <p><i>A czy te dożynki kiedyś były w Herburtowie wyprawiane? Takie</i></p>

		<p>wiejskie?</p> <p>017: Tu jeszcze nie było, bo nie mieli takiego placu, jakby plac przedzej zrobili to tego. Tak samo plac zabaw dopiero zrobili.</p>
2.	Dni gminy/wsi	<p><i>Czy dni wsi są organizowane?</i></p> <p>017: No mówię: było tu 400-lecie wioski, nie?</p> <p><i>I to jakieś uroczystości były? W kościele?</i></p> <p>017: No właśnie w kościele było. Dużo ludzi i burmistrz i wszystko, starosta był. Było dużo wiary.</p>
3.	Lokalne festyny	<p><i>Mam takie pytanie – czy jakieś lokalne festyny są organizowane?</i></p> <p>017: Ale jakie?</p> <p>017: Kiedyś zrobili, dzień dziecka. Gmina też pieniędzy nie chce dać tyle, tego funduszu.</p>
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>400-LECIE WIOSKI</p> <p>017: Kiedyś to było też 400-lecie wioski, to byli tacy, rozmawiali, notatki robili, była zabawa, burmistrz nie burmistrz, wszystko było.</p> <p>KGW</p> <p>017: No są, ale to jest parę osób tylko, bo jak te dary są z Piły, nie? To tam przywożą – to parę osób jest.</p> <p>SALA WIEJSKA</p> <p>A spotykają się ludzie tutaj na Sali wiejskiej?</p> <p>017: No jest sala wiejska, ale to w tej szkole, co mieszkają, ona taka mała jest ta sala wiejska.</p> <p>Coś tam jest organizowane dla mieszkańców?</p> <p>017: Nie, teraz tu właśnie, dzień dziecka, na powietrzu. Bo kiedyś były takie salki środowiskowe, ale teraz nie ma już kto uczyć.</p> <p>Nie ma też żadnego ośrodka kultury, ani biblioteki dla mieszkańców?</p> <p>017: Nie ma. No tego to by jeszcze potrzeba, ale nie wiadomo kto by to sponsorował. A ni drogi nie chcą zrobić – gmina nie chce dać pieniędzy, a co dopiero... jakby sołtys się nie wziął to by nie było nic.</p>